

6. A gyűlöletbeszéd és a kibermegfélemlítés szabályozása az Amerikai Egyesült Államokban

JECS FRANCISKA

1. Bevezetés

Az Egyesült Államok jogrendszerében történő véleménynyilvánítás kapcsán a szólásszabadság védelme mellett érvelt több olyan híres jogász is, mint Holmes vagy Brandeis bírák.¹ Ebből a támogatásból született meg az ún. gondolatok piaca („marketplace of ideas”),² amely valójában annyit jelent, hogy annak eléréséhez, hogy a lakosság minél tájékozottabb legyen, az szükséges, hogy minél többfajta álláspontot ismerhessen meg (ezzel létrehozva a gondolatok piacát). Mindehhez a lehető legteljesebb körű szólásszabadság biztosítása szükséges. Mindazonáltal az USA-ban sem volt egyértelmű a jelenleg hatályos – évszázadok joggyakorlata által formált – szabályozásig (vagy éppen annak hiányáig) vezető út.³

1 Peters, 2015, 149–162. o.

2 Bleich, 2011, 62–63. o.

3 Kubicza, 2017, 39. o.

Dr. Jecs Franciska

PhD-hallgató, Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Európai és Nemzetközi Jogi Intézet, Nemzetközi Jogi és Összehasonlító-jogi Tanszék

Jecs, F. (2023) 'A gyűlöletbeszéd és a kibermegfélemlítés szabályozása az Amerikai Egyesült Államokban' in Nagy, Z. (szerk.) *Az összehasonlító jog eszközével a gyűlölet ellen. Az online gyűlöletbeszéd, zaklatás és megfélemlítés nemzetközi szabályozása*, 111–144. o. Budapest: Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

https://doi.org/10.47079/2023.nz.gyuloletbeszed.10_6

Az Egyesült Államok Alkotmányának („Constitution of the United States of America”)⁴ első alkotmánykiegészítése⁵ („First Amendment”) 1791-ben került be a Bill of Rightsba, amely többek között védi a vallásszabadsághoz és a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot a kormányzati beavatkozástól. A kiegészítés tilt minden olyan törvényt, amely államvallást alapít, akadályozza a szabad vallásgyakorlást, korlátozza és/vagy sérti a sajtószabadságot, a békés gyülekezés jogát, vagy megtiltja az állampolgárok számára, hogy sérelmeik kormányzati helyreállítását kérik.⁶ A szövetségi Legfelsőbb Bíróság („US Supreme Court”, a továbbiakban: USSC) – melynek döntései az összes amerikai bíróság számára kötelező precedensek, vagyis azt a tagállami bíróságok is kötelesek követni, amikor szövetségi jogszabályt alkalmaznak⁷ – értelmezi e jogok védelmének terjedelmét. Ezenkívül, az USSC értelmezésében a tizennegyedik alkotmánykiegészítés („Fourteenth Amendment”)⁸ megfelelő eljárási záradéka védi az Első Alkotmánykiegészítésben foglalt jogokat az államok kormányainak beavatkozásától.⁹

A kiegészítés kapcsán a véleménynyilvánítás szabadságának legalapvetőbb eleme a szólásszabadsághoz való jog („freedom of speech”). A szólásszabadság gyakorlása történhet közvetlen (szavak) vagy szimbolikus (cselekedetek, tettek) módján. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 19. cikke értelmében a szólásszabadság emberi jogként jelenik meg. A szólásszabadsághoz való jog lehetővé teszi az egyének számára, hogy kormányzati beavatkozás vagy szabályozás nélkül fejezzék ki véleményüket. A szövetségi Legfelsőbb Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a kormány szólásszabadságba való beavatkozás esetén érdemben köteles megindokolni, amennyiben a

4 Egyesült Államok Alkotmánya (Constitution of the United States of America) 1780

5 The First Amendment; Amendment I Bill of Rights 1791

„Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.”

Első Alkotmánymódosítás (1791)

„A Kongresszus nem alkothat semmiféle törvényt valamely vallás bevezetésére, vagy szabad gyakorlásának eltiltására; vagy a szólás, vagy a sajtó szabadságának korlátozására, vagy a népnek a békés gyülekezésére és a kormányzathoz intézett, sérelmek orvoslását célzó kérelmezésére irányuló jogának a korlátozására.” Jánosi Ferenc Alkotmányok gyűjteménye. II. k.) fordítása

6 Egemenoglu, 2020.

7 Kelemen, 2018, 12. o.

8 The Fourteenth Amendment Civil Rights 1868 Section 1

„All persons born or naturalized in the United States and subject to the jurisdiction thereof, are citizens of the United States and of the State wherein they reside. No State shall make or enforce any law which shall abridge the privileges or immunities of citizens of the United States; nor shall any State deprive any person of life, liberty, or property, without due process of law; nor deny to any person within its jurisdiction the equal protection of the laws.”

9 Egemenoglu, 2020.

beszéd tartalmára irányuló szabályozást kíván bevezetni. Általánosságban elmondható, hogy egy személy sem büntetőjogi, sem polgári jogi felelősségre nem vonható egy személyről vagy témáról írott vagy mondott kijelentésért, amennyiben az igaz, vagy őszinte véleményen és ilyen kijelentéseken alapul. A tartalomsemleges jogszabályok esetében kevésbé szigorú tesztet alkalmaznak. A Legfelsőbb Bíróság azt is elismerte, hogy a kormányzat megtilthat olyan beszédet, amely békétlenséget vagy erőszakot okozhat. A szólásszabadsághoz való jog magában foglalja az üzenetet közvetítő egyéb kifejezési formákat is. A beszéd alkotmányos védelmének mértéke attól is függ, hogy milyen fórumon történik.

A közkeletű félreértés ellenére az Első Alkotmánykiegészítés által garantált sajtószabadsághoz való jog nem sokban különbözik a szólásszabadsághoz való jogtól. Ez lehetővé teszi az egyén számára, hogy a közzététel és terjesztés révén kifejezze véleményét. Mindez része a véleménynyilvánítás szabadsága alkotmányos védelmének. A sajtószabadsághoz való jog nem biztosít a média tagjainak olyan különleges jogokat vagy kiváltságokat, amelyek nem járnak az állampolgároknak általában.¹⁰

Az Egyesült Államokban az egyik kiemelkedő fontosságú alapjog a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága.¹¹ Lényegében az alapító atyák („Founding Fathers”) fontosnak tartották a szólásszabadságot a polgári szabadságjogok zsarnoki („tyrannical”) megsértésének megakadályozásában, valamint az egyház és az állam szétválasztásában.¹² Azonban már az Első Alkotmánykiegészítés megjelenése utáni évtizedben is hoztak a szólásszabadságot korlátozó jogszabályt,¹³ továbbá az 1940–50-es években a Legfelsőbb Bíróság hozott olyan döntéseket/ítéleteket, amelyek korlátozták a szólásszabadságot.¹⁴

Az amerikai jogrendszer a véleményszabadság terjedelme, hatóköre és az e hatókörbe tartozó „beszéd” védelmének ereje között igyekszik különbséget tenni.¹⁵ Arra a kifejezésre/tetre, amelyik nem tartozik a hatókörbe, a véleményszabadság alkotmányos védelme nem terjed ki. Amelyik kifejezés/tett beletartozik a hatókörbe (és így a jog szempontjából „beszéddé” válik), ott alapos, de a „beszéd” tartalmához, jellegéhez képest eltérő elemekből álló vizsgálat tárgyává kell tenni az alkalmazott korlátozás alkotmánnyal való összeegyeztethetőségét.¹⁶

10 Goryelov–McCann, 2020, 137. o.

11 Parti, 2016, 140. o.

12 Goryelov–McCann, 2020, 137. o.

13 Pl. Alien and Sedition Acts 1798, majd Sedition Act 1918, 40 Stat. 553.

14 Kubicza, 2017, 39. o.

15 Lásd: Török, 2017, idézve Koltay–Török, 2015.

16 Tushnet, 2017, 1083–1088. o.

Az USA mind a gyűlöletbeszéd, mind a kibermegfélemlítés kérdéskörét a véleménynyilvánítás vagy szólásszabadság korlátozása nézőpontjából szemléli. Jelen tanulmány szerzője az USA egyedülálló jogrendszerére tekintettel először a gyűlöletbeszéd offline és online szabályozására irányuló tesztek, mércéket mutatja be a szövetségi Legfelsőbb Bíróság irányadó jogesetein keresztül. Majd áttér a kibermegfélemlítés, azaz kibermegfélemlítésre vonatkozó legfontosabb esetjog ismertetésére. Ezt követően a tanulmány kitér a kibermegfélemlítés megelőzésének lehetőségeire, végül a jelenség kapcsán a szolgáltatók és az oktatási intézmények felelősségére vonatkozó rendelkezések felvázolására.

2. A gyűlöletbeszéd szabályozási kérdései az USA-ban

2.1. Gyűlöletbeszéd az offline térben

Az Egyesült Államok nemzetközi viszonylatban egyedülálló a tekintetben, hogy a gyűlöletbeszéd szövetségi szinten nem minősül bűncselekménynek. Ennek megfelelően az USA Szövetségi Büntető kódexében¹⁷ sem található a gyűlöletbeszéd sem offline, sem online elkövetésére vonatkozó tényállás. Az Egyesült Államok szövetségi Legfelsőbb Bírósága számos rendkívül fontos ügyet bírált el a szólásszabadság tárgykörében, amelyek közül több közvetlenül a „gyűlöletbeszéd” kérdéskörével van összefüggésben. Azonban az USSC mindeddig nem rendelkezett az Első Alkotmánykiegészítés védelme alóli kivételről a „gyűlölet-bűncselekmény” (azaz „hate-crime”) tárgyában.¹⁸

A „fighting words” avagy a támadó szavak doktrínája

A gyűlöletbeszédnek nyilvánítás kapcsán az első ilyen mérce a „fighting words”, avagy a támadó szavak doktrínája volt, amely lehetővé teszi a kormány számára, hogy korlátozza a beszédet, ha az valószínűleg azonnali vagy közvetlen erőszakra („immediate violence” vagy megtorlásra ösztönzi a szavak címzettjeit. Bár ez a doktrína továbbra is figyelemre méltó kivétel az Első Alkotmánykiegészítés által védett beszéddel szemben, az USSC korlátozta e doktrína alkalmazási körét, amikor a kormányok a szólásszabadság korlátozására törekedtek.¹⁹

17 U.S Code TITLE 18—CRIMES AND CRIMINAL PROCEDURE, June 25, 1948, ch. 645, § 1, 62 Stat. 683

18 Goryelov–McCann, 2020, 137. o.

19 Bitzer, 2009.

Azok a szavak minősülnek támadó szavaknak, amelyeket közvetlenül a jelen lévő megtámadott félnek címeznek, és amelyek a megtámadott sérelmét okozzák vagy a köznyugalmat sértő reakcióra izgatnak, ösztönöznek.²⁰ A doktrínát a *Chaplinsky v. New Hampshire* ügyben²¹ dolgozta ki az USSC, amikor egyhangú döntése alapján kategorikus kivételt állapított meg az Első Alkotmánykiegészítés szólásszabadságról szóló záradéka alól. A szóban forgó ügyben Walter Chaplinskyt, a Jehova tanúi vallási közösség tagját, aki vallási röpiratokat terjesztett, a városi rendőrbíró felszólította, hogy fejezze be a helyi törvényeket sértő magatartását. Miután Chaplinsky feljelentést tett a rendőrbíró ellen, a rendőrség letartóztatta őt a nyilvános szidalmazás vagy sértő beszéd elleni állami törvény megsértése miatt.

A *Beauharnais v. Illinois* ügyben²² a Legfelsőbb Bíróság feladata egy olyan 1949-ben hozott illinois-i törvény felülvizsgálata volt, amely bűncselekménynek minősítette bármely nyilvános helyen olyan kiadványok közzétételét/elhelyezését, amelyek „bármely fajhoz, színhez, hitvalláshoz (creed) vagy valláshoz tartozó állampolgárok egy csoportjának romlottságát (depravity), bűnösségét (criminality), erkölcstelenségét (unchastity) vagy erénytelenségét (lack of virtue) ábrázolják”, és amelyek „bármely fajhoz, színhez, hitvalláshoz vagy valláshoz tartozó állampolgárokat megvetésnek, gúnynak vagy gyalázkodásnak teszik ki”.²³

A Chicago utcáin négerellenes (*anti-Negro*) röplapokat terjesztő személyt, elköveztőt a Legfelsőbb Bíróság 1952-ben elítélte, valamint megerősítette, hogy az illinois-i törvény alkotmányos volt, továbbá megállapította, hogy az illinois-i törvények értelmében a rágalmozó, becsületsértő kifejezések („libelous utterances”) nem minősülnek az első alkotmánykiegészítés védelme alá tartozó beszédnek („protected speech”).

Ehhez képest az USSC egy, az 1990-es években született döntésben – jelesül a *R. A. V. v. St. Paul város, Minnesota* ügyben²⁴ – egészen más álláspontra helyezkedett. Az eljárás vádlottja, egy R. A. V. nevű fiatalokú egy helyi rendeletet szegett meg, mert keresztet égetett el egy fekete család udvarán. R. A. V. ellen vádat emeltek egy helyi gyűlölet-bűncselekményről szóló rendelet – St. Paul, Minnesota állam előítélet által motivált bűnözésről szóló rendelete²⁵ – alapján, amely megtiltja olyan szimbólum feltüntetését, amelyről valaki tudja vagy okkal tudhatja, hogy „faji, bőrszín, hitvallás, vallás vagy

20 *Chaplinsky v. New Hampshire* 315 US 568 (1942) 571–572. Idézve: Koltay, 2018.

21 *Chaplinsky v. New Hampshire* 315 U.S. 568 (1942)

22 *Beauharnais v. Illinois*, 343 U.S. 250 (1952)

23 *Illinois Revised Statutes* 1949, c. 38, 471. §

24 *R.A.V. v. City of St. Paul*, 505 U.S. 377 (1992)

25 *St. Paul Bias-Motivated Crime Ordinance*, St. Paul, Minnesota Legis. Code § 292.02 (1990)

nemi alapon haragot, riadalmat vagy ellenszenvet vált ki másokban”.²⁶ Az állami Legfelsőbb Bíróság *Minnesota Supreme Court* elutasította a helyi rendelet túlzottan megengedő voltára vonatkozó állítást, mivel a „másokban haragot, riadalmat vagy neheztelést kelt” kifejezést a korábbi állami ügyekben úgy értelmezték, hogy a rendelet hatálya az *USSC Chaplinsky v. New Hampshire* ügyben²⁷ 1942-ben hozott döntése értelmében a támadó szavakra korlátozódott, amely az Első Alkotmánykiegészítés által nem védett kifejezési kategória. A helyi rendelet a túlzottan megengedő volta miatt az Első Alkotmánykiegészítés alapján alkotmányellenes, mivel csak bizonyos beszédet tiltott, így megsértette a nézőpont-semlegesség elvét. Ugyanis csak a fajon, borszínen, meggyőződésen, valláson vagy nemem alapuló gyűlöletkeltést korlátozta.²⁸ Ennélfogva a beszéd vagy a véleménynyilvánítás más formáit nem vetette alá ugyanannak a mércének.

Clear and present danger, avagy nyilvánvaló és közvetlen veszély doktrínája

A másik jelentős mérföldkő a gyűlöletbeszéd és a szólásszabadság szigorúbb korlátozása kapcsán a nyilvánvaló és közvetlen veszély („clear and present danger”) doktrínája, amely más európai államok jogrendszerében is megjelenik.

A doktrínát a *Schenck v. the United States* ügyben fogalmazta meg először Holmes bíró: „[a] kérdés minden esetben az, hogy a használt szavakat vajon olyan körülmények közepette hozták-e nyilvánosságra, és olyan jellegűek-e, hogy jelentős károk nyilvánvaló és közvetlen veszélyét idézik elő, amit a kongresszusnak joga van megelőzni”.²⁹

Ugyanezt a *clear and present danger* standardot alkalmazta a Legfelsőbb Bíróság az *Abrams v. United States* ügyben³⁰ is, kimondva, hogy a vádlott által terjesztett, az USA I. világháborús részvételét kritizáló szórólapjain közöltek nem védi/védte az Első Alkotmánykiegészítés, mert azok a lőszergyártás leállítására és a kormány erőszakos megdöntésére buzdítottak.³¹

„A clear and present danger doktrína máig érvényes megfogalmazása a *Brandenburg v. Ohio* ügyben született meg. A bíróság által meghatározott teszt alapján azok a közlések, amelyek erőszakra vagy más jogsértésekre hívnak fel, abban az esetben korlátozhatók, ha 1. a beszélő jogellenes cselekményekre való felbujtás szándékával szólalt

26 St. Paul, Minnesota, Legis. 292 § 02 (1990)

27 *Chaplinsky v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942)

28 Koltay, 2018, 13–14. o.

29 *Schenck v. the United States* 249 US 47 (1919) 52.

30 *Abrams v. United States*, 250 U.S. 616 (1919)

31 Kubicza, 2017, 41. o.

meg; 2. a beszéd azonnali jogellenes cselekményre uszított, és 3. a beszéd valószínűsíthetően tényleges jogellenes cselekményeket idéz elő.”³²

A *Brandenburg v. Ohio* ügyben a Legfelsőbb Bíróságnak 1969-ben meghozott ítéletében egy ohioi törvényt kellett értelmeznie, tekintettel a Ku Klux Klan egyik vezetőjének nyilatkozataira, valamint arra, hogy egy gyűlésen a fehérek Amerikában tapasztalható elnyomására válaszul tett, továbbá erőszakos cselekményeket szorgalmazott. Bár ez az ügy inkább a szólásszabadsággal foglalkozott tágabb értelemben, megállapította, hogy az olyan beszéd, amely másokat „fenyegető törvénytelen cselekedetre” (imminent lawless action) ösztönöz, nem minősül védett beszédnek, és ezzel megdöntötte a „nyilvánvaló és közvetlen veszély” tesztjét.³³ Ehhez egy időbeli elemre volt szükség: az imminenciára, azaz a fenyegető közelségre (imminence). Ez a keresztek elégetését, mint példát, még nehezebbé tette a szabályozás szempontjából, mivel a Legfelsőbb Bíróság saját értekezéséből is megállapítható, hogy a keresztek elégetése erőszakra való felhívás.

Egy későbbi ügyben, a *Virginia v. Black* ügyben a szövetségi Legfelsőbb Bíróságnak 2003-ban szintén a keresztegetés gyakorlatával kellett foglalkoznia.³⁴ Az ügyben született ítélet tanúsága szerint az erőszakkal való fenyegetés tiltása nem minősült alkotmányellenesnek. Az állam tehát kiemelheti és korlátozhatja kizárólag azon magatartásformákat, amelyek a leginkább fenyegetők – jelen ügyben az égő kereszt elhelyezését. A korlátozás alkotmányosságának elismerését nem az égő kereszttel okozott riadalom vagy felháborodás indokolta, hanem a tényleges fenyegetés.³⁵

Nemrégiben az USSC 2017-ben a *Matal v. Tam* ügyben úgy ítélte meg, hogy a szövetségi *Lanham Act*³⁶ becsmérő klauzulája („disparagement clause”) – amely megtiltja a védjegylajstromozást, ha az bármilyen „élő vagy halott személyt, intézményt, hitet vagy nemzeti szimbólumot” becsmérelhet („disparage”) – sérti az Első Alkotmánykiegészítést.³⁷ A Szabadalmi és Védjegy hivatal („Patent and Trademark Office-PTO”) híres módon törölte a Washington D. C. Redskins nevű NFL csapat védjegyeit. Erre hivatkozva a Bíróság ismét elvetette azt a felfogást, hogy az Első Alkotmánykiegészítés alól létezik „gyűlöletbeszéd” kivétel: „A faji, etnikai, nemi, vallási, életkori, fogyatékosági vagy bármely más hasonló alapon lealacsonyító beszéd gyűlöletkeltő; de a

32 *Brandenburg v. Ohio* 395 US 444 (1969) 447–449. idézve: Koltay, 2018, 12. o.

33 *Brandenburg v. Ohio*, 395 U.S. 444 (1969) at 447–449. Lásd még: *Schenck v. United States*, 249 U.S. 47 (1919)

34 *Virginia v. Black*, 538 U.S. 343 (2003)

35 Koltay, 2018, 14. o.

36 *Lanham (Trademark) Act*, 1946, 15 U.S. C. §§ 1051

37 *Matal v. Tam*, 137 S. Ct. 1744 (2017)

szólásszabadsággal kapcsolatos joggyakorlatunk legbüszkébb pontja az, hogy védjük a véleménynyilvánítás szabadságát, „azt a gondolatot, amelyet gyűlölnünk”.³⁸

A fentebb kifejtettek alapján a gyűlöletbeszéd tehát általában nem tiltható, de ha az tényleges fenyegetést fejez ki, vagy erőszakcselekmény nyilvánvaló és közvetlen veszélyét idézi elő, akkor korlátozható.³⁹

2.2. Gyűlöletbeszéd szabályozása az online térben

A gyűlöletbeszéd kérdésköre továbbra is ellentmondásos téma, különösen az internet korában, amikor az országok próbálnak felzárkózni ahhoz, hogy az internet hogyan teszi lehetővé a gyűlöletbeszéd terjesztését az országokon belül és az országok között.

A fentebb tárgyalt, a véleményszabadság hatókörével és védelmének erejével kapcsolatos jogi elvek és mércék (doktrínák) értelemszerűen az interneten közzétett beszéddel kapcsolatban is alkalmazandók.⁴⁰ Az Első Alkotmánykiegészítés általában még a gyűlöletkeltő vagy rasszista beszédet is védi a kormányzati cenzúrától. Az erőszak alkalmazására buzdító beszéd azonban nem védett, ha közvetlen törvénytelen cselekmény elkövetésére ösztönöz vagy arra alkalmas. Hasonlóképpen, a lázadásra való felbujtásnak minősülő beszédet, amely a béke megzavarásának nyilvánvaló és közvetlen veszélyét idézi elő, szintén nem védi az Első Alkotmánykiegészítés.⁴¹ A támadó szavak, amelyek pusztán kimondásukkal sérelmet okoznak vagy a béke azonnali megzavarására alkalmasak, nem minősülnek védettnek, és büntethetők vagy betilthatók.⁴² Gyűlöletbeszédet bárki, bárhol a világon közzétehet az interneten, amely bárki ellen irányulhat, és bárki számára elérhető. Az internet szélesebb közönséget tesz lehetővé, ezért emberek ezrei lehetnek fogékonyabbak („susceptible”) a gyűlöletbeszédre, mint ha offline formában történe. Az interneten, illetve a különböző közösségimédia-felületeken található gyűlöletkeltő oldalak, gyűlöletet keltő csoportok („hate groups”), szélsőséges csoportok („extremists”), trollok („trolls”), névtelen, ismeretlen felhasználók („anonymous users”) még jobban fokozzák a gyűlöletkeltő tartalmak elterjedését.⁴³ A különböző

38 Id. at 1764 (idézve *United States v. Schwimmer*, 279 U.S. 644, 655 (1929)). „Speech that demeans on the basis of race, ethnicity, gender, religion, age, disability, or any other similar ground is hateful; but the proudest boast of our free speech jurisprudence is that we protect the freedom to express »the thought that we hate«.”

39 Koltay, 2018, 14. o.

40 Koltay, 2018, 6. o.

41 *Feiner v. People of State of New York*, 30 U.S. 315, 320 (1951)

42 M. Pinkus, 2021.

43 Bővebben lásd: Besser, 2021.

közösségimédia-platfomok, úgymint a Facebook⁴⁴ és a Twitter,⁴⁵ illetve olyan szolgáltatók, mint a Google és a Youtube,⁴⁶ lépéseket tettek a gyűlöletkeltő tartalmak visszaszórítása felé. Ugyanis külön-külön meghatározták, hogy mit tekintenek gyűlöletbeszédnek, illetve azok megjelenését hogyan szankcionálják.⁴⁷

3. A kibermegfélemlítés szabályozása az Egyesült Államokban

A kibermegfélemlítés jelensége az internet robbanásszerű elterjedése folytán megállíthatatlannak tűnő problémaként merült fel először az Egyesült Államokban. A jelenség magába foglal minden online térben történő bántalmazó, megalázó, lealacsonyító, pszikálódó stb. magatartást, mely leginkább a középiskolások között terjedt el, de a teljes oktatási rendszerben fellelhető.⁴⁸ Továbbá a felnőtteknél is ismert jelenség.

Az amerikai jogrendszerben megjelenő megfélemlítés és a kibermegfélemlítés szabályozása különböző jogterületeken jelenik meg, így a büntetőjog, a polgári jog vagy az igazgatási jog területén. A különböző jogterületek kollíziójának érzékeltetésére az angolszász jogrendszer az egyik legalkalmasabb, ezen belül is az Egyesült Államok joggyakorlata, ahol nemcsak számos jogterület érintett a kérdés szabályozásában a precedensjogon keresztül, hanem az egyes, megfélemlítéssel kapcsolatos kérdéseket több évtizedes múltra visszanyúló bírói gyakorlat tisztázza. Az Egyesült Államokban eseti jelleggel került a jogalkotás homlokterébe a kérdéskör, egy-egy fiatal öngyilkosságának hatására, amikor az esetek hátterében húzódó okok között az iskolai vagy online megfélemlítés is szerepet játszott.⁴⁹ Az elmúlt években az USA nagyot lépett előre a kibermegfélemlítés elleni küzdelem terén.⁵⁰

Az Egyesült Államokban az egyik legfontosabb alapjog a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága. A Legfelső Bíróság az ún. Watts-tesztben részletezi a szólásszabadság

44 Lásd bővebben Facebook, Community Standards [Online]. Elérhető: www.facebook.com/communitystandards (Letöltve: 2022. április 28.)

45 Twitter: Hateful conduct policy [Online]. Elérhető: <https://help.twitter.com/en/rules-and-policies/hateful-conduct-policy> (Letöltve: 2022. április 28.)

46 Google: Hate Speech Policy [Online]. Elérhető: <https://support.google.com/youtube/answer/2801939?hl=en> (Letöltve: 2022. április 28.)

47 Kubiza, 2017, 43. o.

48 Pongó, 2015a.

49 Így történt ez a Ryan Halligan és a Vermont's Bully Prevention Law Lásd: 16 V.S.A. § 570., vagy Megan Meier és a Megan Meier Cyberbullying Prevention Act Lásd: H.R.1966 (111th) és végül, de nem utolsósorban Tyler Clementi és a Tyler Clementi Higher Education AntiHarassment Act esetében.

50 Parti, 2016, 139. o.

érvényesíthetőségétől való eltekintés kritériumait. A bírói testület a *Watts v. US*⁵¹ és a *Brandenburg v. Ohio* ügyekben azonosította a valódi fenyegetést („true threat”), amely felülírja az Első Alkotmánykiegészítés védelmét.

„Valódi fenyegetésről akkor beszélünk, ha 1. egy szavahihető/megbízható ember szerint, 2. a közlést a megcélzott társadalmi réteg (a hallgatóság), 3. sérelemokozásra utaló súlyos fenyegetésként interpretálja, 4. az esetet annak teljes komplexitásában véve, 5. attól függően, hogy a közlő félnek szándékában és lehetőségében áll-e a fenyegetés, 6. amit szándékosan és annak következményeit felfogva nyilvánított ki, 7. tekintettel a veszély távoliságára és a lehetséges bekövetkezés helyére, alkalmas a megfélemlítés kifejtésére.”⁵²

A megfélemlítés jelenségére az Egyesült Államok majd minden tagállamában alkotnak törvényt, mindeközben a megfélemlítés- és kibermegfélemlítés-esetek lassú csökkenése volt megfigyelhető. A jogszabályok azonban nem önmagukban felelősek a pozitív fejleményekért. Az oktatási tárca („Department of Education, DOE”) három kritériumot határozott meg a megfélemlítésellenes jogszabály alkalmazhatósága tekintetében. Először is az a jogszabály hatékony, amely meghatározza azokat a komoly normaszegéseket, amelyekben már a rendőrséget kell segítségül hívni, ellenben megadja azokat az eseteket is, amelyekben az iskolának nemcsak hogy kompetenciája, hanem kötelessége is fellépni megfélemlítés esetén. (Így például az iskola területén és az iskolaidőn kívüli ügyekben az iskola köteles közbelépni, hogyha az befolyásolja a békés tanulási légkört.) Másodszor, az a jogszabály hatékony, amelyik meghatározza a tiltott magatartások komponenseit, definícióját. Ennek lehetnek életkori szintjei, például mi az elfogadható magatartás kisgyermekkorban és pubertáskorban. Harmadszor pedig az a jogszabály alkalmazható jól, amelyik előírja, hogy az iskolák a jogszabályok kiegészítésére programot, stratégiát kell hogy elfogadjanak – például a megfélemlítés prevenciójának céljára.⁵³

3.1. A kibermegfélemlítés egyes tagállamok büntetőtörvényében megjelenő szabályozása

Napjainkban mind az 50 tagállamban⁵⁴ van elfogadott antibullying törvény, s ezek közül 27 állam használja kifejezetten a kibermegfélemlítés kifejezést,⁵⁵ 22 tagállam

51 394 U.S. 705, 708 (1969).

52 Parti, 2016, 140. o. Lásd részletesen: Alison, 2010, 845–884. o.; Matthew, 2008, 323–346. o.

53 Parti, 2016, 140. o.

54 Az Egyesült Államok Népjóléti Minisztériuma által üzemeltetett Stopbullying.gov nevű weboldalon található egy hivatalos dokumentum az antibullying szabályozásokban legtöbb megjegyzést megfogalmazó elemeket összefoglaló táblázat tagállami bontásban: <https://www.stopbullying.gov/sites/default/files/documents/common-components-state-anti-bullying-laws-regulations-by-state.pdf> (Letöltve: 2022. április 30.)

55 Pongó, 2017, 35. o.

nevesítve rendelkezik a kibermegfélemlítésről mint a megfélemlítés online térben megvalósuló típusáról, több mint 3 állam bűncselekményként szabályozza. A következőkben ezen államok büntetőjogi szabályozásának rövid vizsgálatára kerül sor.

Arkansas állam büntetőtörvénye⁵⁶ két szempont konjunktív összekapcsolásával rendezi a kibermegfélemlítés kérdését. Az első elem, az első bekezdés szerint,⁵⁷ aki olyan kommunikációt közvetít, küld, ami fenyegető, zaklató, kényszerítő vagy egyéb szándékú, elektronikus módon, valamint, a második elem, bekezdés⁵⁸ alapján, ez a közvetítés ismétlődő jellegű, komoly vagy ellenséges a célzott személy vonatkozásában, kibermegfélemlítést követ el. Érdekeség, hogy maga a szabályozás nem iskolai kontextusra szűkített, mégis külön minősítő körülményként jelenik meg az iskolai munkavállaló ellen elkövetett kibermegfélemlítő magatartás. A törvény meghatározza a kommunikációt és az elektronikus módot, ellenben számos olyan elkövetési magatartást sorol fel, amelyeket nem magyaráz meg, továbbá olyan véleménynyilvánításokat is lefedhet, amelyek egyébként védettek. Az ismétlődő jelleg megjelenik a szabályozás kapcsán a második elemben, bekezdésben. Az Arkansas állam szabályozása rendkívül széles körű véleménynyilvánítást korlátoz, mégpedig azok tartalma alapján, ezért az ilyen jellegű szabályozás alkotmányellenessége⁵⁹ valószínűsíthető.⁶⁰

Louisiana törvényi⁶¹ szabályozásának tényállása szerint a kibermegfélemlítés olyan elektronikusán küldött kommunikációt takar, amely rosszhiszemű és szándékosan megfélemlítő, gyötrelmet okozó, kényszerítő vagy visszaélészerű, valamint tizen-nyolc év alatti személy ellen irányul. Az elkövető életkora a louisianai szabályozás esetében nincs meghatározva, azonban a 17. életév eltérő értékelést von maga után, míg az áldozati kor pontosan meghatározásra került. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a louisianai jogalkotók a kibermegfélemlítést alapvetően diákok ellen elkövetett cselekménynek tekintik. Az arkansasi szabályozás esetében nem volt életkori határ,

56 Arkansas Code Title 5. Criminal Offenses. § 5-71-217-Cyberbullying

57 „A person commits the offense of cyberbullying if: (1) He or she transmits, sends, or posts a communication by electronic means with the purpose to frighten, coerce, intimidate, threaten, abuse, or harass another person”.

58 „(2) The transmission was in furtherance of severe, repeated, or hostile behavior toward the other person.”

59 Pongó, 2017, 62–63. o.

60 Uo. „A tartalom alapú korlátozás abban az esetben alkotmányos, ha kellően nyomós kormányzati érdek (compelling governmental interest) indokolja, és kellően szűkre szabott (narrowly tailored). Ha túlságosan széles kört fed le (overbroad), azaz védett véleménynyilvánításokat is »lehűt« (chilling effect), illetve ha a szabályozásban alkalmazott fogalmak túl homályosak (vague), úgy a jogszabály nem állja ki az USALB (Legfelsőbb Bíróság) által kidolgozott »strict scrutiny« tesztet, s alkotmányellenesnek minősül.”

61 Louisiana Revised Statutes Title 14 – Criminal law § 14:40.7.

azaz egy sokkal szélesebb körre terjed ki a védelem, nem kizárólag a 18. életévét be nem töltött személyekre. További eltérés a két jogszabály között, hogy az ismétlődés, illetve a komoly jelleg nem jelenik meg Louisiana törvényi szabályozása között, viszont a rosszhiszeműséget nevesíti. A szándékosság mindkét tényállásban megtalálható, de a rosszhiszeműség csak a louisianai rendelkezésekben. Fontos megjegyezni, hogy az elkövetési magatartások típusa szűkebb kört ölel fel, valamint a zaklatást nem tartalmazza. A louisianai szabályozás egyik része is alkotmányellenesnek minősülne a véleménynyilvánítás klauzulája miatt.⁶²

Észak-Karolina a számítógéppel összefüggő bűncselekmények kategóriájában szabályozza a kibermegfélemlítést.⁶³ Az előző két állam törvényi meghatározásához képest sokkal részletesebben fejt ki azon elkövetési magatartásokat, amelyek a kibermegfélemlítés tényállását megvalósítják. A sértetti kör a kiskorút, illetve az iskolai alkalmazottat jelenti. A törvény szerint az elkövetési szándék mindkét esetben kiterjed a gyötrelmekozásra vagy megfélemlítésre, ezek hiányában nem állapítható meg a bűncselekmény. Ugyanakkor fontos különbség, hogy a kiskorú sérelmére elkövetett cselekmény esetén az elkövető bárki lehet, míg az iskolai alkalmazott elleni esetben kizárólag diák. Ez esetben is alkotmányellenesnek minősülne a törvény, mivel a gyötrelmekozás, valamint a megfélemlítés meghatározása hiányzik, azaz túlságosan homályos az elkövetési magatartások köre, ami megvalósítja a kibermegfélemlítést.⁶⁴

Michigan állam már korábban kívánt a kibermegfélemlítésre büntetőjogi rendelkezéseket bevezetni jogrendszerébe, azonban sikertelenül.⁶⁵ A 2019-ben hatályba lépett új törvény⁶⁶ rendelkezése az arkansasi szabályozásnál jóval szűkebben határozza meg a megfélemlítés („cyberbully”) fogalmát.⁶⁷ A törvény elkövetési magatartásaként bármely személyről történő üzenet vagy kijelentés nyilvános média fórumon való közzétételét határozza meg két konjunktív feltétel ellenében. Az egyik, hogy az üzenet vagy kijelentés arra irányul, hogy az a sértettben testi sértéstől vagy haláltól való félelmet keltsen, a másik pedig, hogy az üzenetet vagy kijelentést fenyegetés közlésének szándékával vagy annak tudatában tette közzé az elkövető. Külön pontban adja meg a nyilvános média fórum („public media forum”) fogalmát. A michigani törvény a kibermegfélemlítést a valódi fenyegetés egyik formájaként határozza meg, amely az Első Alkotmánykiegészítés szólásszabadságról szóló záradékának elismert kategorikus kivétele.

62 Pongó, 2017, 64–65. o.

63 North Carolina General Statutes §14–458.2

64 Pongó, 2017, 65–66. o.

65 Lásd bővebben: Pongó, 2017, 67. o.

66 Michigan Compiled Laws Annotated. § 750.411 x(6)

67 Hudson, 290. o.

3.2. A kibermegfélemlítés-esetekre alkalmazandó mérlegelő tesztek

A leggyakoribb kollízió a kibermegfélemlítés során a véleménynyilvánítás szabadságának védelme és az iskola biztonságos környezet teremtési kötelessége között áll fenn. Az iskola kötelezettsége a biztonságos és békés tanulási környezet kialakításában áll, ennek érdekében a rendzavaró diákot felfüggesztheti vagy eltanácsolhatja. Ellenben a diákokat is megilleti a szabad véleménynyilvánítás joga, mivel az Egyesült Államokban az Első Alkotmánykiegészítés és az abban foglalt véleményszabadság kiemelt alkotmányos védelemben részesül. Ez az alapjog bizonyos esetekben viszont felülírja az iskola békés tanulási környezet kialakítására irányuló kötelezettségének teljesítését. Kérdésként merül fel, hogy az adott rendzavaró esemény iskolában, iskolai rendezvényen vagy iskolaidőben és az iskola területén kívül, szabad időben, esetleg online történik-e. Továbbá ugyanazon vélemény minőségét befolyásolja-e annak eredete, pozitív válasz esetén, az iskola jogosult-e kiterjeszteni hatáskörét a diák szabad időben gyakorolt véleménynyilvánítására? Nem utolsósorban a már kialakult offline véleménynyilvánítási tesztek alkalmazhatók-e az elektronikus beszédre is, tekintettel annak eltérő karakterisztikájára.⁶⁸ A továbbiakban a szerző ezen tesztek mutatja be, amelyeket előzetesen megválaszolva a kérdéseket a mai napig a kibermegfélemlítés esetei eldöntésének alapjául szolgálnak a bírói testületek számára. Valamint előzetesen megjegyzendő, hogy a jogeseteket off-campus követték el, azonban a kidolgozott tesztek on-campus elkövetésnél kerülnek alkalmazásra.

Tinker-teszt

Elsőként, a diák véleménynyilvánítási ügyek közül a legfontosabb a *Tinker*-ügy.⁶⁹ John Tinker 15 éves diák a vietnámi háború tüzszünetéért protestálva fekete karkötőt viselt az iskolában. Az iskolai vezetés olyan szabályt fogadott el, amely tiltja a fekete karkötő viselését az iskolában, s felfüggesztéssel büntetendő, amennyiben valaki mégis ilyet hord. Ellenben Tinker és barátai egy iskolai szünet utáni első tanítási napon fekete karkötőkben jelentek meg az iskolában, amiért az igazgató hazaküldte őket, amíg nem hajlandók azok nélkül megjelenni az oktatási intézményben. Az ügy több fellebbezést követően a szövetségi Legfelsőbb Bíróság elé került, aki az eset fő kérdését a következőként azonosította: „A problémánk azon a területen fekszik, ahol a diákok

68 Parti, 2016, 139–140. o.

69 *Tinker v. Des Moines School District*, 393 U.S. 503 (1969)

véleménynyilvánítási szabadsága kollízióba kerül az iskolai hatáskör szabályaival.”⁷⁰ Ezt követően az USSC elemezte az ügy lényegét, s kialakította a Tinker-tesztet, amely a diákok véleménynyilvánítása és az iskolai hatáskör ütközése esetén leggyakrabban felhívott teszté vált. Továbbá, a teszt mellett felállította az „iskolakapu-doktrínát”, amely szerint „sem diák, sem tanár nem hagyhatja a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos jogát az iskolakapunál”.⁷¹

Jelen doktrína a későbbiekben nagy jelentőséggel bír a digitális, online ügyeknél, hiszen bármely olyan esetről, ahol az elkövetés helye problémaként merül fel, nevesül az „off-campus” eredetű kibermegfélémlítés ügyek, amelyek „on-campusként” kerülnek elbírálásra, az iskolakapu-doktrína jelenik meg az ítéletek indokolásában. Ugyanakkor a *Tinker*-ügy legnagyobb vívmánya a két elemből álló Tinker-teszt kidolgozása, amely szerint az adott véleménynyilvánítás nem védett az alkotmány által, amennyiben az észszerűen előreláthatóan lényeges bomlasztást okoz az iskolában vagy mások jogaival ütközik. E két elem nem áll konjunktív viszonyban egymással, ami azt jelenti, hogy csupán az egyik megvalósulása is elegendő az alkotmányos védelem elvesztéséhez. A későbbiekben szemlélteti a tanulmány, hogy a teszt két elemének egymáshoz való viszonya a kibermegfélémlítés-ügyek esetén nem rendezett. Ennek oka az lehet, hogy az USSC nem bírál(t) el egyetlen kibermegfélémlítés- esetet sem. Ellenben nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy az ügy 1969-ben került elbírálásra, amikor az internet még nem is létezett, s a kezdetleges elődei nem befolyásolták olyannyira az emberek mindennapi életét, mint ma. Akkoriban a lényeges bomlasztást könnyebb volt megállapítani, mivel nem léteztek okostelefonok, wifihálózatok vagy közösségimédia-oldalak. A *Tinker*-ügy bemutatásának fontossága igazán a kibermegfélémlítés-ügyeknél érthető meg, ahol láthatóvá válik, hogy e teszt alapján döntik el a bíróságok a kibermegfélémlítés-ügyek döntő többségét napjainkban.⁷²

Fraser-teszt

A másik bemutatásra kerülő véleménynyilvánítási kollízióval foglalkozó eset a *Fraser*-ügy,⁷³ melyben Matthew N. Fraser, szintén középiskolás diák több száz diáktársa előtt zajló vitapárbajon tartott beszédet, amely során számos szexuális metaforát és

70 Uo. 507. o. „Our problem lies in the area where students in the exercise of First Amendment rights collide with the rules of the school authorities”.

71 Uo. 506. o. „either students or teachers shed their constitutional rights to freedom of speech or expression at the schoolhouse gate”.

72 Pongó, 2015b, 3–4. o.

73 *Bethel School District v. Fraser*, 478 U.S. 675 (1986)

utalást használt vitapartnerére. Ebből kifolyólag másnap az iskolaigazgató felfüggesztette Frasert, valamint a ballagási beszéd megtartására jelölt diákok listájáról is eltávolította, tekintettel az iskola magatartási szabályzatának megszegésére. Fraser ezt követően pert indított az iskola ellen, amely számos fellebbezés után az USSC elé került, amely több kulcsfontosságú megállapítást tett az ügy kapcsán. Elsőként megjegyezte, hogy különbséget kell tenni a felnőttek és a diákok véleménynyilvánításának alkotmányos védelme között, ugyanis azok nem minden esetben egyenrangúak.⁷⁴ Másodszorban felállításra került a Fraser-teszt, amely szerint a vulgáris, fajtalan beszéd nem élvez alkotmányos védelmet iskolai körökben, hiszen mindez aláásná az iskola alapvető oktatási⁷⁵ célzatát.⁷⁶ Mindezekből kifolyólag megállapítható, hogy a vulgáris, fajtalan, támadó jellegű vélemény, ellenőrzött, iskolai környezetben, nem áll a szövetségi alkotmány védelme alatt, ugyanakkor, ha mindezt felnőttek teszik, iskolai környezettől mentes területen, úgy az szövetségi alkotmányos védelmet élvezhet. Azonban továbbra is figyelemmel kell lenni arra, hogy 1986-ban az internet és a közösségi médiák nem töltöttek be olyan fontos szerepet, mint ma.⁷⁷

Hazelwood-teszt

A *Hazelwood-ügy*⁷⁸ jogtudományi szerepe mellett különösen kiemelendő a jogalkotási hatása, hiszen ennek köszönhetően szinte mindegyik kibermegfélemlítési törvény külön kiemeli, hogy az iskola által szponzorált vagy felügyelt eseményen, rendezvényen, vagy az iskola felé vezető úton és az iskolabuszon történő megfélemlítő magatartás is felelősségre vonással jár.⁷⁹

Az ügyben a Hazelwood East középiskola korábbi diákjai szövetségi bíróság előtt eljárást indítottak az iskola ellen, mivel a *Spectrum* című diákújságból az iskolaigazgató két oldalt cenzúrárt alkalmazva törölt. Az ominózus oldalakon több cikk is megjelent volna, azonban az igazgató két cikk tekintetében cenzúrárt alkalmazott, s e cikkek miatt a két teljes oldalt is törölte. Az egyik cikk témája a tinédzserterhesség volt, amelyet a diákok szöveg alapján történő beazonosíthatósága miatt, míg a másik cikket a megnevezett apa válaszadásának, illetve hozzájárulásának beszerzésére vonatkozó időhiány miatt töröltek. Az USSC elé került az ügy, amely megállapította, hogy nem sérült a diákok

74 Uo. 682. o.

75 Uo. 685. o.

76 Uo. 680., 683. o.

77 Pongó, 2015b. 3–5. o.

78 *Hazelwood School District v. Kuhlmeier*, 1988, 484 U.S. 260 (A továbbiakban: *Hazelwood-ügy*)

79 Pongó, 2017, 86. o.

Első Alkotmánykiegészítésben foglalt véleménynyilvánítási szabadsága. Továbbá az USSC levezette, hogy az iskolaújság nem minősül nyilvános fórumnak, kivéve, ha az iskola gyakorlata vagy szabályozása ezt megengedi.⁸⁰ A szövetségi Legfelsőbb Bíróság ezt követően kijelentette, hogy „az oktatók nem sértik az Első Alkotmánykiegészítést, amikor szerkesztői kontrollt gyakorolnak az iskola által támogatott tevékenység során, a diákok véleménynyilvánítási stílusa és tartalma felett, mindaddig, amíg e cselekedeteik észszerűen kapcsolódnak legitim pedagógiai érdekekhez”.⁸¹ A Hazelwood-doktrína alapját ezen idézet képezi, hiszen a legitim pedagógiai érdek lehetőséget biztosít az iskola számára, hogy az általa szponzorált, felügyelt tevékenység körében jogszerűen korlátozza a diák véleményét.

Az ügyben eljáró Brennan bíró különvéleményt fogalmazott meg, amelynek fő érve-
lése az volt, hogy „a Tinker-teszt alapján lett volna indokolt eldönteni az ügyet, s mivel a diákok cikkei nem jelentettek lényeges bomlasztást az iskolakörnyezetre, így azok korlátozására kizárólag amiatt került sor, mert azok tartalmát nem megfelelőnek, érzékenynek és személyesnek minősítette az igazgató”.⁸² Álláspontja szerint a *Tinker*-ügyben meghatározták, hogy a diákok véleménye csak akkor cenzúrázható, ha az lényeges bomlasztást fejt ki az iskolakörnyezetre, vagy mások jogaiba beavatkozik. Ennek ellenére a többségi vélemény arra a következtetésre jutott, hogy a Tinker-ítélet csak egyes kategóriákra, véleménynyilvánításokra vonatkozik, viszont a jelen esetre nem. Brennan bíró hangsúlyozza, hogy a korábbiakban az USSP sohasem tett különbséget az iskola által szponzorált és a nem szponzorált diák vélemények között. Érvelése végén Brennan bíró⁸³ megállapítja, hogy a Tinker-tesztet kellett volna alkalmazni, s emiatt más álláspontra helyezkedik, mint a többség.⁸⁴

Morse-teszt

A szövetségi Legfelsőbb Bíróság számos fontos megállapítást tett a kibermegfélemlítés témakörében, a diákok véleménynyilvánítására kidolgozott tesztek egymáshoz való viszonya kapcsán. Ebben az ügyben egy iskola által jóváhagyott és felügyelt rendezvényen a középiskolai igazgató meglátta, amint néhány diákja egy nagy transzparenst terít szét, amelynek üzenete, észszerűen értelmezve, az illegális drogok használatára

80 Hazelwood-ügy 2. o.

81 Uo. 3. o.

82 Hazelwood különvélemény 16. o.

83 Hazelwood különvélemény 16–24. o.

84 Pongó, 2017, 86–89. o.

való ösztönzés volt.⁸⁵ Morse igazgató kérését egy diák megtagadta, akit az igazgató fel-függesztett. Az USSC megállapította, hogy „az Első Alkotmánykiegészítés nem várja el az iskoláktól, hogy tolerálják egy iskolai eseményen az olyan jellegű diákvélemény-nyilvánítást, amely ezen veszélyekhez társul”.⁸⁶ A *Morse*-ügyben hozott ítélet kiterjedt értelmezése szerint az illegális drogok, illetve bármely olyan, jog által tiltott tevékenység népszerűsítése, amely az iskola alapvető oktatási célkitűzésével szemben áll, nem részesül alkotmányos védelemben a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozva. E szempont már a *Hazelwood*-ügyben is megjelenik, azonban tétellé csak a *Morse*-ügy révén vált.⁸⁷

3.3. Kibermegfélemlítés-ügyek az USA joggyakorlatában

A következőkben a tanulmány két kibermegfélemlítés-ügyet vesz górcső alá a fentebb vázolt tesztek alapján. Érdemes kiemelni, hogy a szövetségi Legfelsőbb Bíróság még egyetlen kibermegfélemlítés-ügyet sem bíralt el, ezért nem alakult ki egységes gyakorlat a tagállamokban.

Layshock-ügy

Az első eset a *Layshock*-ügy,⁸⁸ amely a Harmadik Körzeti Fellebbviteli Bíróság („United States Court of Appeals for the Third Circuit”) jogerős döntést hozott. Justin Layshock nevű diák szabadidejében a nagymamája számítógépén létrehozott egy „kamu” profilt az igazgatója nevében az egyik közösségimédia-oldalon. A profilon vulgáris kifejezéseket használt, és az iskolaigazgatót kapcsolatba hozta drogokkal, szexuális visszaéléssel is. Az igazgató büntetésekkel sújtotta a diákokat: megtorlásként Layshockot áthelyezte egy gyengébb képességű diákok számára kialakított oktatási programba, eltiltotta az iskolán kívüli programoktól, és megtiltotta, hogy részt vegyen a ballagási ünnepségen.

Mindezekért Layshock (szülei által) pert indított az iskola ellen, és az eljáró Kerületi Bíróság megállapította, hogy valóban megsértették ezen lépésekkel a fiú véleménynyilvánítási szabadságát. Az igazgató fellebbezése nyomán a Harmadik Körzeti Fellebbviteli Bírósághoz került az ügy, amely ítéletében említi a *Tinker*- és *Fraser*-ügyeket, s végül

85 *Morse v. Frederick*, 2007, 551 U.S. 393, 1. o.

86 Uo. 18. o.

87 Pongó, 2017, 90. o.

88 United States Court of Appeals for the Third Circuit No. 07-4465 (A továbbiakban: *Layshock-ügy*)

megállapította, hogy az iskola megsértette a fiú véleménynyilvánításhoz fűződő jogát. Az ügy lényegét a bíróság a következőképpen foglalta össze: „azt kell meghatároznunk, hogy az iskolakerület büntethet-e egy diákot olyan kifejezett magatartásért, ami az osztálytermen kívülről ered, amennyiben az nem zavarja az iskolai környezetet [lásd Tinker], és nem kapcsolódik egyetlen iskola által támogatott eseményhez sem [lásd Fraser]”.⁸⁹ Az ügy fő kérdése a véleménynyilvánítás eredete által okozott jogi dilemma.

A Harmadik Körzeti Fellebbviteli Bíróság megerősítette továbbá az eljáró Kerületi Bíróság megállapítását, amely szerint a létrehozott „kamu” profil nem jelentett lényeges bomlasztást (Tinker-teszt első eleme) az iskolai környezetre, így mindez nem értékelhető on-campus beszédnek.⁹⁰ A Tinker-teszt mellett a Fraser-ügyben felállított tesztet is megvizsgálta a Harmadik Körzeti Fellebbviteli Bíróság, amely szintén alkalmas arra, hogy megvonja az alkotmányos védelmet Layshock profiljával szemben. Azonban a Fraser-teszt alapján a profil továbbra is élvezte az Első Alkotmánykiegészítés védelmét, ugyanis: „nincs bizonyíték arra nézve, hogy Justin bármilyen fajtalan vagy profán véleményt formált volna, mialatt az iskolában volt”.⁹¹

Jelen eset megfelelően példázza, hogy milyen nehézséget jelent egy véleménynyilvánításról eldönteni, hogy off-campus vagy on-campus cselekményként szükséges-e azt értékelni, amennyiben az az iskolán kívülről ered.⁹²

Kowalski-ügy

A második kibermegfélemlítés-eset a *Kowalski-ügy*,⁹³ amelyben a Negyedik Körzeti Fellebbviteli Bíróság („United States Court of Appeals for the Fourth Circuit”) járt el. Az ügy tényállása alapján Kara Kowalski végzős, középiskolás diáklányt felfüggesztették az iskolában a S.A.S.H. nevű közösségimédia-csoport megalkotásáért.

A betűszóból álló csoportnév kétféleképpen is értelmezhető volt. Egyrészt, Kowalski szerint ez a nemi betegség veszélyeire figyelmeztető csoport,⁹⁴ míg az abban részt vevő tagok szerint mindez egy Slay nevű lány diáktársuk ellen irányuló közösség elnevezése⁹⁵ volt. Az ilyen típusú megalázó közösség, csoport létrehozása közösségimédia-oldalon a kibermegfélemlítés egyik tipikus elkövetési formája. Az eset fontosabb részletei

⁸⁹ Pongó, 2015b, 6. o. Lásd részletesebben: Vuolo, 2012, 92. o.

⁹⁰ *Layshock-ügy* 47. o.

⁹¹ Uo. 38. o.

⁹² Pongó, 2015, 6–7. o.

⁹³ United States Court of Appeals for the Fourth Circuit No. 10-1098 (A továbbiakban: *Kowalski-ügy*)

⁹⁴ A csoport egyik neve: ‘Students Against Sluts Herpes’

⁹⁵ A csoport egyik neve: ‘Students Against Slay’s Herpes’

továbbá, hogy a csoportba Kowalski körülbelül száz diáktársát hívta meg, akik közül páran aktívan vettek részt a lány gúnyolásában, képek, videók, kommentek formájában. A sértett Slay tudomására jutott ezen csoport létezése, s emiatt nem jelent meg másnap az iskolában, mivel félt a közösségtől, amelyben a teljes tanítási időt töltenie kellett volna.

Érdemes megjegyezni, hogy ez a Tinker-teszt első elemét sérti, mivel lényeges bomlasztást jelent egy iskolai környezetben, ha valamelyik diák nem kíván megjelenni a tanítási órákon, valamint ezen diáknak az oktatáshoz való joga is sérül, amely a teszt második eleme – ahogy a szerző fentebb ismertette, ezen elemek nem állnak konjunktív viszonyban egymással. Az elkövetőt felfüggesztették és eltiltották az iskolai rendezvényeken való megjelenéstől.⁹⁶ Kowalski pert indított az iskola ellen, amely fellebbezések útján a Negyedik Körzeti Fellebbviteli Bíróság elé került, amely megállapította, hogy a Tinker-teszt mindkét elemét megsértette egy közösségimédia-oldal, annak ellenére, hogy eredete off-campus volt, akárcsak az előbbi *Layshock*-ügyben.⁹⁷

A *Kowalski*- és a *Layshock*-ügy kapcsolódási pontja, hogy mindkét esemény off-campus, azaz az iskolaidőn kívül történt. Így Kowalski szerint, ezen tények alapján az iskolának nem lett volna hatásköre felfüggeszteni őt. A bírói fórum ellenben azzal érvelt, hogy az eredettől függetlenül a cselekmény elkövetésekor az elkövetőnek számolnia kellett volna azzal, hogy észszerűen előreláthatóan ezen véleménynyilvánításának hatása az iskolában fog materializálódni. Továbbá, a vulgáris és fajtalan tartalmakat magába foglaló internetes csoport a Fraser-teszt alapján nem esik alkotmányos védelem alá. Mindezekből következően mind a Tinker-, mind a Fraser-teszt kizárja az Első Alkotmánykiegészítés által nyújtott védelem⁹⁸ lehetőségét.⁹⁹

3.4. Iskolai és munkahelyi bántalmazással való kapcsolat a jogban

Az alábbiakban a tanulmány szerzője felvázolja a kibermegfélemlítésnek a tinédzserekre az iskolában, illetve a munkahelyi előfordulása esetén a felnőtt munkavállalókra gyakorolt káros hatásait, valamint ezek feloldásának lehetséges jogi lépéseit.

Az egyetemesen megállapítható, hogy az áldozat életkorától függetlenül a kibermegfélemlítés bosszúságot, nyugtalanságot, ijedtséget, zavarodottságot, megaláztatást, csökkent önbecsülést és szorongást okozhat, valamint szociális és pszichés

96 Kowalski, 5. o.

97 Pongó, 2015, 7–8. o.

98 Uo. 3., 5., 14. o.

99 Pongó, 2015, 7–8. o.

zavarokhoz, legvégső esetben öngyilkossági kísérletekhez vagy azok megvalósításához is vezethet. A kibermegfélemlítés súlyosabb lehet, mint a hagyományos megfélemlítés/zaklatás, mivel nem ér véget sem az iskola, sem a munkaidő végével. Az online térben könnyedén és azonnal végrehajtható, így sokkal szélesebb körhöz jut el. A sértő, bántó beszéd durvább lehet, mivel az elkövetőnek a képernyő mögött nem kell tartania sem az áldozatnak a sértő, bántó kifejezésekkel okozott, sem pedig a jelenlévők („bystanders”) reakcióitól. A technológia továbbá megkönnyíti az anonimitást, mivel megvédi az elkövetőket a szégyentől, a megrovástól és a megtorlástól. Mi több, a sértő, bántó beszédet nem lehet könnyen eltávolítani az adott online platformról, különösen, ha különböző médiumokon keresztül terjesztik. E vonatkozásban válik fontossá a fejezet egy későbbi részében ismertetett elfeledtetéshez való jog, amely e hátrányokat segít leküzdni.

A fiatalok online kommunikációjának felügyelete nehézséget jelent a felnőttek számára. A kibermegfélemlítés fiatalok áldozatokra gyakorolt hatásán kívül a fiatalok elkövetőkre is negatív hatásai vannak, akik ezáltal hajlamosabbá válnak a bűnözésre és az antiszociális viselkedésre, valamint a jelenlévőkre, szemtanúkra is negatív hatást gyakorol, akik nagyobb mentális kockázatoknak vannak kitéve. A kibermegfélemlítésre adott leggyakoribb jogi válasz fiatalok esetében a felelősség iskolai tanácsokra („school boards”) való átruházása.¹⁰⁰ Az Egyesült Államokban minden tagállami törvényhozás előírja az iskolai körzeteknek, tankerületeknek („school district”) antibullying-szabályzat („policy”) megfogalmazását, alkalmazását és érvényesítését. Több tankerület egyértelműen alkalmazza is a kibermegfélemlítésre az ebben megfogalmazott szabályokat.¹⁰¹

A felnőttek esetében elsősorban munkahelyi bántalmazás, zaklatás valósul meg a legtöbb esetben, azonban a kibermegfélemlítés is egyre inkább kritikus kérdéssé válik a munkahelyeken, ami a fentebb ismertetett negatív kihatásokon túl a produktivitás csökkenéséhez és a jó hírnév elvesztéséhez is vezethet. A munkahelyi kibernetikus fenyegetés („cyber threats”) kibermegfélemlítésnek minősül, ha egy munkavállalót a munkahelyén súlyos testi sértéssel vagy ennél súlyosabb következményekkel fenyegetnek. A munkáltatónak gyors és alapos választ kell adnia a jelenségre. Bár még egyetlen tagállamban sem rendelkezik a munkahelyi kibermegfélemlítésről szóló törvénnyel, azonban ha a munkáltatók nem reagálnak megfelelően a helyzetre, akkor a kibermegfélemlítés okot

100 Harlin, 2011, 641. o.

101 Perry, 2020, 1222–1223. o.

adhat a munkavállaló által a munkáltatóval szembeni keresetindításra¹⁰² kedvezőtlen, rossz munkahelyi környezet, körülmények („hostile work environment claims”)¹⁰³ miatt.¹⁰⁴

4. A kibermegfélemlítés megelőzésével kapcsolatos szabályozás és gyakorlat az oktatási intézmények felelőssége kapcsán

A fentebb írtak alapján a kibermegfélemlítés legtöbbször a fiatalok, tinédzserek körében megjelenő probléma, azonban a felnőttek körében sem idegen. A következőkben a tanulmány arra vállalkozik, hogy leginkább a fiatalkorúak kibermegfélemlítés elleni prevencióis lehetőségeit röviden megvizsgálja.

A tinédzserek esetében a szülői támogató háttér, az iskolában igénybe vehető programok, illetve a digitalizáció, internet határtalanságának pozitív oldala a különböző, mindenki számára elérhető megelőző, segítő oldalak, segélyhívók, melyek nemcsak a gyerekeknek, hanem a szülőknek, iskoláknak is hasznosak, segítséget jelentenek a jelenség megelőzésében, visszaszorításában.

A kibermegfélemlítés megvalósulását a tradicionális csatornákon is be lehet jelenteni, úgymint a felnőtt (szülő), továbbá oktatási intézményben a tanárok, iskolai tanácsadók („school counselor”),¹⁰⁵ iskolaigazgató („school principal”), tankerületi főfelügyelő („school superintendent”), valamint a tagállami oktatási minisztérium, („State Department of Education”) irányába. Ezen kívül egyéb segély fórumok is rendelkezésre állnak bárki számára. Ilyennek minősülnek – az általános segélyhívó elérhetőségén (911) túl – a speciális segélyhívók, valamint chaten is van lehetőségük a fiataloknak segítséget kérni.¹⁰⁶

102 A munkáltatót a kedvezőtlen, rossz munkakörnyezet, „hostile work environment claims” miatt felelősségre lehet vonni az 1964. évi polgári jogi törvény VII. cím (Title VII of the Civil Rights Act of 1964 (Harris v. Forklift Systems, Inc., 510 U.S. 17 (1993))) alapján.

103 „when the workplace is permeated by discriminatory intimidation, ridicule, and insult that is sufficiently severe or pervasive as to alter the conditions of a victim’s employment and to create an abusive working environment”. Lásd: Harris v. Forklift Systems, Inc., 510 U.S. 21 (1993)

104 Jaffe, 2021, 405–406. o.

105 Egy pedagógiai csapat szakmai tagja, aki a tanulóknak segítséget nyújt az oktatás személyes, szociális, tanulmányi és karrierfejlesztési aspektusaiban olyan szolgáltatások révén, mint az egyéni tanácsadás, kiscsoportos tanácsadás és osztálytermi tanítás, valamint vezető szerepet tölt be az oktatási reformokban (érdekképviselet); hagyományosan orientációs tanácsadóként ismert, bár ezt a kifejezést a legtöbb szakember ma már pontatlannak tartja.

106 Részletesebben lásd: <https://www.stopbullying.gov/resources/get-help-now> (Letöltve: 2022. április 30.)

Az Egyesült Államokban iskolai tantervbe beépített programok, az ún. „curriculum programs” gyakran vonják be a diákok mellett a szülőket és az iskolai személyzetet, tanárokat egyaránt. Ezek a programok a kibermegfélemlítés megközelítésére és a gyermekek áldozattá válásának megelőzését célzó stratégiákra összpontosítanak. A seattle-i iskolakörzet („Seattle Public School District”) például saját programot dolgozott ki, amely a digitális viselkedéssel kapcsolatos tévhitek eloszlatására, az empátiára, az online biztonság tanítására és az áldozatok megerősítésére irányulnak. Számos más tanterv/iskolaalapú program („school-based programs”)¹⁰⁷ is van az Egyesült Államokban, amelyek a kibermegfélemlítés kezelésére irányulnak.¹⁰⁸ Az antibullying-programok közül a legjelentősebbeket szemlélteti a tanulmány.

Az első ilyen program az Olweus Bullying Prevention¹⁰⁹ (a továbbiakban: OBPP), amely az első antibullying-program a világon. Az Egyesült Államokban a programot gyakorlatilag minden tagállamban elfogadták az általános és középiskolákban. Az OBPP jellemzője az iskolai környezet átalakítása a szülők, az iskolai személyzet és a tanárok segítségével a zaklatási normák megváltoztatása („shift bullying norms”) érdekében. Bár a program számos államban jelentős csökkenést eredményezett a zaklatás és a kortársak általi áldozattá válás terén, az Egyesült Államokban végzett vizsgálatok egyes eredményeket találtak.

A második, Second Step: Student Success through Prevention Programot¹¹⁰ követő iskolák bevallásuk szerint pár év leforgása alatt a bűnözés, bullying és kibermegfélemlítés csökkenését tapasztalták. Bár ezt a programot nem kifejezetten a kibermegfélemlítés kezelésére, csökkentésére tervezték, hanem inkább a bűnözés csökkenése révén kívánja elérni a kibermegfélemlítés csökkenését. A prevenció tanterv a kockázatokra és védőfaktorokra vonatkozó jelenlegi ismereteket használja ki azáltal, hogy a bomlasztó osztálytermi viselkedést, az erőszakot és az impulzivitást célozza meg. A tanórai leckék évfolyamok szerint vannak felosztva, és olyan témákat tartalmaznak, amelyek megtanítják a diákokat saját érzelmeik ellenőrzésére, a stresszel való megbirkózásra, a problémamegoldó készségek fejlesztésére.

107 Prevenció program például: az I-SAFE internetes biztonsági program, a Cyber Bullying: A Prevention Curriculum, a Sticks and Stones: Cyberbullying, Lets Fight It Together: What We All Can Do to Prevent Cyberbullying és The Second Step Violence Prevention Program. Ezek a programok gyakran videókat, weboldalakat, forrásokat és minivideókba foglalt leckekeket tartalmaznak.

108 Bardly et. al., 2018, 78–88. o.

109 Az Olweus Bullying Prevention Programról bővebben lásd: https://www.violencepreventionworks.org/public/olweus_bullying_prevention_program.page (Letöltve: 2021. április 30.)

110 Second Step: Student Success through Prevention Program hivatalos honlapja: <https://www.secondstep.org/> (Letöltve: 2021. április 30.)

A harmadik figyelemre méltó prevenciós program az I-SAFE¹¹¹ tanterv. Az Egyesült Államokban kidolgozott program főmodulja öt leckét tartalmaz az internetbiztonságról, a kibermegfélemlítésről, a közösségi hálózatokról és a cyberetiketről. Az I-SAFE program leckéit az iskolai órák keretében a tanárok tanítják. Egy korábban végzett kutatás során a célcsoport az 5–8 éves korú diákok voltak, akiknek a program hatására javult az internet biztonságos használatával kapcsolatos tudásuk.

Nem utolsósorban a The Help-Assert Yourself-Humor-Avoid-Self-Talk-Own elnevezésű program a középiskolás diákok (10–12 éves korosztály) igényeit célozza meg a kibermegfélemlítés-jelenség kezeléséhez szükséges szociális készségek fejlesztésével. A program javította az internetbiztonsággal kapcsolatos ismereteket, de nem volt hatással az online viselkedésre. Továbbá kismértékben javította a kibermegfélemlítés áldozattá válásának arányát.¹¹²

Számos antibullying-weboldal is rendelkezésre áll, melyek közül a legismertebb az Egyesült Államok Népjóléti Minisztériuma („U.S. Department of Health and Human Services”) által működtetett antibullying internetes oldal, a StopBullying.org, amelyen a különböző kormányzati szervektől („government agencies”) származó rendkívül átfogó és részletes információk találhatók a bullying, a kibermegfélemlítés, az érintett alanyi kör, jogalkotás, a prevenció (képek, videók, megelőző és tudatosítási programok stb.), a jelenségre adható reakciók és az ezekhez kapcsolódó egyéb témakörökről.¹¹³

5. A szolgáltatók felelőssége a kibermegfélemlítés kapcsán

A következőkben a tanulmány a szolgáltatók felelősségi jogi alakzatait, a felelőségre vonás lehetőségeit elemzi. A kibermegfélemlítésre adott jogi válasz lépését képezi a szolgáltatók, a közösségimédia-felületek („virtual supervisor”), azaz a fiatalkorúak internetes tevékenységét („cyber-activity”) és szabálytalan, helytelen internetes tevékenységét („cyber-wrongdoing”) lehetővé tevő platformok, például a Facebook, a Gmail, az Instagram vagy a YouTube másodlagos vagy közvetett felelőssége.

Az Egyesült Államokban különös nehézségekkel lehetséges pert indítani egy ilyen platform ellen a jogellenes felhasználói hozzászólások miatt, még akkor is, ha a szolgáltató tudott azok jogellenes jellegéről. A magyarázat a hagyományos megkülönböztetésre vezethető vissza a rágalmozással kapcsolatos jogszabályokban („defamation law”)

111 I-Safe hivatalos honlapja: <https://isafeventures.com/> (Letöltve: 2021. április 30.)

112 Az iskolai programokról lásd bővebben: Baldry–Blaya–Farrington, 2018, 81–86. o.

113 Bővebben lásd: A StopBullying hivatalos oldala: <https://www.stopbullying.gov/> (Letöltve: 2021. április 30.)

a közvetítők („intermediaries”) három típusa között: 1. a hagyományos szolgáltatók („common carriers”), mint például a telefontársaságok, amelyek csak információt továbbítanak, és nem felelősek a rágalmazásért,¹¹⁴ 2. forgalmazók („distributors”), mint például a könyvesbolt-tulajdonosok, akik a tartalmat anélkül terjesztik, hogy ellenőrzésük alatt tartanák, és csak akkor felelősek, ha tudtak vagy/tudniuk kellett volna a kiadvány becsületsértő jellegéről, valamint 3. a kiadók („publishers”), például az újságok, amelyek jelentős ellenőrzést gyakorolnak a közzétett tartalom felett, és szigorú felelősséggel tartoznak. Az online rágalmazással összefüggésben ez a keretrendszer eltérő érdekeket („skewed incentives”) teremtett. A *Cubby, Inc. kontra CompuServe Inc.* ügyben¹¹⁵ a bíróság úgy ítélte meg, hogy a CompuServe internetszolgáltató, amely hozzáférést biztosított a felhasználóknak egy virtuális hírlevélhez, azonban nem vizsgálta felül annak tartalmát, pusztán forgalmazónak minősült, és ezért nem volt felelős az abban található hamis és becsületsértő, rágalmozó állításokért.¹¹⁶

Az internetes iparág nyomásának hatására elfogadták a tisztességes kommunikációról szóló törvényt, a Communications Decency Act of 1996-ot¹¹⁷ (A továbbiakban: CDA), amelyet egy bírósági határozatra válaszul hoztak meg, amely szerint a Prodigy internetszolgáltató kiadónak minősül a Prodigy által fenntartott és moderált falíújságon egy harmadik fél által közzétett rágalmozó kijelentések okán, és ezért a Prodigy ellen polgári peres eljárást lehet indítani rágalmozás („libel”) miatt.¹¹⁸ A 230(c)(1) szakasz ezt azáltal orvosolja, hogy immunitást („immunity”) biztosít az internetszolgáltatóknak az olyan perekkel szemben, amelyekben felelősségre próbálják vonni őket az oldalakon közzétett felhasználói tartalmakért.¹¹⁹ A közösségimédia-vállalatok, amelyek jelenleg a

114 Patel, 2002, 647, 651. o.

115 *Cubby, Inc. v. CompuServe Inc.*, 776 F. Supp. 135 (the United States District Court for the Southern District of New York (S.D.N.Y.) 1991.)

116 Uo. 141.

117 Communications Decency Act § 230 (47 U.S.C. § 230 (2018)) (a továbbiakban: CDA)

118 *Stratton-Oakmont, Inc. v. Prodigy Services Co.*, No. 31063/94, (1995 New York Supreme Court.); vö. *Cubby, Inc. v. CompuServe Inc.*, 776 F. Supp. 135 (S.D.N.Y. 1991) (a CompuServe-t nem találták felelősnek a felhasználók által közzétett rágalmozó tartalmakért, mivel minden tartalmat felülvizsgálat nélkül engedett át, továbbított, és nem volt szerkesztői hozzájárulás, és mint ilyen, inkább terjesztőnek, mint kiadónak minősült).

119 Lásd: 47 U.S.C. § 230(c)(1); *Zeran v. America Online, Inc.*, 129 F.3d 327 (4th Circuit Court of Appeals 1997), lásd: *Barnes v. Yahoo!, Inc.*, 570 F.3 d 1096 (9th Circuit Court of Appeals 2009) (az internetszolgáltató nem vonható felelősségre azért, ha a 230. cikk c) pontjának 1. alpontja alapján nem távolítja el a weboldalára harmadik fél által feltett kifogásolható tartalmakat); de lásd *Fair Housing Council of San Fernando Valley v. Roommates.com, LLC*, 521 F.3 d 1157 (9th Circuit Court of Appeals. 2008) (a Roomates.com inkább információs tartalomszolgáltatónak (*information content provider*) mint a hagyományos értelemben vett szolgáltatónak (*service provider*) minősült, mivel tartalmat hozott létre vagy egészített ki, és nem volt jogosult a 230. szakasz szerinti védelemre).

230(c)(1) szakasz értelmében szolgáltatóknak minősülnek, széles körben védettek a felelősség alól a felhasználók által a közösségimédia-platformjaik használata során közzétett tartalmakért.¹²⁰

A következő logikusan következő kérdés az, hogy egy közösségimédia-vállalat korlátozhatja-e a platformján található tartalmakat, illetve gyakorolhatja-e szerkesztői ellenőrzést azok felett. A CDA 230(c)(2) bekezdése erre választ ad, mivel kizárja a felelősséget az olyan tartalmak eltávolítására vagy a hozzáférés korlátozására vonatkozó döntésekért, amelyeket a szolgáltató „obszcénnek, trágárnak, szemérmetlennek, mocskosnak, túlzottan agresszívnek, zaklatónak vagy más módon kifogásolhatónak” tart.¹²¹ A közösségimédia-platformok ezért úgy határozzák meg irányelveiket („policies”) és általános szerződési feltételeiket („Terms and Conditions”), hogy eltávolíthatják az erőszakos, obszcén vagy sértő tartalmakat, és kitilthatják az ilyen tartalmakat közzétévő vagy népszerűsítő („post or promote”) felhasználókat.¹²² Egyes kommentátorok azt javasolták, hogy a 230. szakasz helyébe egy olyan „notice-and-takedown”¹²³ rendszer lépjen, amely nemcsak az európai modellhez,¹²⁴ hanem az Egyesült Államokban is alkalmazzák a szerzői jogok megsértésére a Digital Millennium Copyright Act (a továbbiakban: DMCA) értelmében.¹²⁵ A DMCA szerint, amennyiben egy internetszolgáltató gyorsítótárazási („offers system caching”), információtárolási („information storage”) vagy információhely-meghatározási eszközöket („information location tools”) kínál, és konkrét értesítést kap a jogsértő anyagról, el kell távolítania a tartalmat, különben az immunitás elvesztése révén felelősségre vonható.¹²⁶

Továbbá a szolgáltatói felelősséghez tartozhat a szintén európai modellhez hasonló elfeledtetéshez való jog („Right to Be Forgotten”) (a továbbiakban: RTBF)¹²⁷ doktrínája,

120 Lásd: *Doe v. MySpace, Inc.*, 528 F. 3d 413, 420 (5th Circuit Court of Appeals 2008)

121 Sec. 230 (c)(2) of the CDA „obscene, lewd, lascivious, filthy, excessively violent, harassing, or otherwise objectionable”

122 Perry, 2020, 1246. o.

123 A tárhelyszolgáltatók csak akkor felelősek, ha tudtak a jogsértő nyilatkozatról, és azt az áldozat kérésére nem távolították el.

124 Európában az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 14. cikke tartalmazza a notice and take down rezsimit. Bővebben lásd: Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv).

125 Digital Millennium Copyright Act (DMCA) 1993

126 17 U.S.C. § 512 (c)–(d) (2018).

127 Az „elfeledtetéshez való jog” annak a jogi szabályozásnak a közismert neve, amelyet először 2014 májusában ismertek el az Európai Unióban az Európai Bíróság (C-131/12. sz. *Google Spain SL, Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González*) ítéletének eredményeként. A Bíróság megállapította, hogy az európai uniós adatvédelmi jogszabályok biztosítják a

amely és az ezzel kapcsolatos vita a szólásszabadság és a magánélethez való jog („right to privacy”) metszéspontjában található. Az amerikai jogrendszer, a bíróságok a szólásszabadságot részesítik előnyben a magánélethez való joggal szemben, viszont nem hagyja teljesen figyelmen kívül a magánélet védelmének fontosságát. Az amerikai bíróságok szinte egységesen átvették a Restatement (Second) of Torts¹²⁸ (a továbbiakban: A magánjogi jogsértések második jogszabály-összefoglalója) megközelítését, amely a magánélet megsértésének négy különböző típusán alapuló kereseti okot¹²⁹ állapít meg. A 652 (c) alszakasz kimondja a „magánélet nyilvánossága” jogellenes cselekményt, ez a rendelkezés van leginkább összhangban az elfeledtetéshez való joggal.¹³⁰ Emellett 2015. január 1-jén hatályba lépett a gyermekek online adatvédelméről szóló kaliforniai jogszabály („California’s Children’s Online Privacy Protection Act”) (a továbbiakban: CalOPPA)¹³¹, amely az első olyan törvény, amely a maga nemében a kiskorúak online védelmét célozza. A törvénynek az a része azonban, amely felkeltette a közvélemény figyelmét, az úgynevezett törlőgomb („eraser button”), amely előírja az internetes vállalatok számára, hogy biztosítsanak egy olyan módszert, amellyel a kiskorúak („minors”) törölhetik a weboldalon közzétett képet. A weboldalnak egyértelmű utasításokat kell adniuk a kiskorúaknak arra vonatkozóan, hogy miként távolíthatják el az általuk online közzétett tartalmat, és a weboldalnak kötelessége bizonyos tartalmakat láthatatlanná tenniük a weboldal többi felhasználója számára.¹³²

6. Összegzés

A mai globalizált világban az internet behálózza a mindennapokat, annak minden előnyével és hátrányával együtt. Az online tér számos lehetőséget a kínál magán- és

magánszemélyeknek a jogot arra, hogy a Google-hoz hasonló keresőmotoroktól a magánszemélyek a nevükhöz kapcsolódó lekérdezésekre adott bizonyos találatok eltávolítását kérjék. Annak eldöntésekor, hogy mit távolítsanak el, a keresőmotoroknak figyelembe kell venniük, hogy a kérdéses információ „pontatlan, hiányos, irreleváns vagy túlzott mértékű-e”, továbbá hogy fűződik-e közérdek ahhoz, hogy az információ rendelkezésre álljon a keresési eredményekben.

128 Restatement (second) of Torts § 652A (1977)

129 „(a) unreasonable intrusion upon the seclusion of another (§ 652B); or

(b) appropriation of the other’s name or likeness (5 652C); or

(c) unreasonable publicity given to the other’s private life (§ 652D); or

(d) publicity that unreasonably places the other in a false light before the public (5 652E)”

130 Royston, 2016, 255., 257. o.

131 California’s Children’s Online Privacy Protection Act (2013)

132 California. Business. & Profession. Code § 22581

szakmai életben egyaránt, azonban mindezen előnyök mellett több negatívum is árnyalja a képet.¹³³

Az Egyesült Államokban a véleménynyilvánítás szabadsága kapcsán az Első Alkotmánykiegészítés részesíti legmagasabb szintű védelemben az egyén által tett kifejezéseket, cselekményeket. Az öt szabadságjog közül, amit alkotmányos védelemben részesít – úgymint a vallás, a szólás, a sajtó, a gyülekezési szabadsághoz való jogot és a petíciós jogot – a szólás és sajtószabadság volt az, ami a tanulmány fő vezérfonalát alkotta.

A tanulmány első részében az USA-ban a véleménynyilvánítás szabadságának, illetve annak korlátozhatóságának szemüvegén keresztül elemezte a szerző a gyűlöletbeszéd jelenségét és annak az offline, valamint az online térben megvalósuló formáit. A szövetségi Legfelsőbb Bíróság által tárgyalt legfontosabb ügyeket szemléltetve határozható meg az USA-ban a mai napig alkalmazandó támadó szavak és a nyilvánvaló és közvetlen veszély doktrínák, melyek akár a valós, akár a virtuális térben megjelenő kifejezések, tettek megvalósulásakor mérlegelési tesztként szolgálnak. A gyűlöletbeszéd a mindennapokban is vitatott területe az amerikai jogrendszernek, mely elsősorban a gyűlöletbeszéd szabályozásának szükségessére terjed ki. Amennyiben lehetne, hogyan lehetne? További nehézséget okoznak az online térben történő szabályozás lehetséges módjai annak „határtalansága” miatt. Megoldásként elsősorban a gyűlöletbeszéd fogalmának meghatározása jelentene segítséget mind a későbbi lehetséges szabályozás, joggyakorlat és akár a megelőzés kapcsán. Ehhez azonban a Kongresszus által alkotott, a gyűlöletbeszédre vonatkozó általános definíció lenne szükséges, amely tisztázná az Első Alkotmánykiegészítés védelme alá tartozó és azon kívül eső, alkotmányos védelmet nem élvező beszéd közötti különbséget, akkor talán mindenki számára kevésbé lenne zavaró az internetes gyűlöletbeszéd kezelése.¹³⁴

A kibermegfélemlítés és gyűlöletbeszéd online formája közötti közös pont az elkövetés helye, azaz az online tér. A két terminus közötti éles elkülönítésre nem áll rendelkezésre kiterjedt szakirodalom, annyi állapítható meg, hogy a kibermegfélemlítés megvalósulása magában rejthet gyűlöletbeszédet is. Továbbá a gyűlöletbeszédet az különbözteti meg a kibermegfélemlítéstől, hogy az előbbi kifejezetten egy embercsoport egy egyedi, nem kontrollálható tulajdonsága ellen irányuló sértő viselkedés. A gyűlöletbeszéd és a kibermegfélemlítés egymáshoz való konkrét viszonyának felvázolása és elkülönítése kapcsán az irányadó törvényhozói, bírói elhatárolások lennének szükségesek.

133 Pongó, 2015b, 1. o.

134 Udoh-Oshim, 2017, 55. o.

A tanulmány második részében a kibermegfélemlítés több szempontból történő elemzése került a középpontba. Az USA kibermegfélemlítés-szabályozását illetően megállapítható, hogy az Egyesült Államok jelentős lépéseket tett. Mára mind az 50 tagállamban¹³⁵ van elfogadott antibullying-törvény, illetve vannak olyan államok, ahol büntetőjogi törvényben jelenik meg a kibermegfélemlítés mint bűncselekmény. Így Arkansas, Louisiana, Észak-Karolina és Michigan államok büntetőtörvényeit elemezte a szerző, majd ismertette a kibermegfélemlítés ügyek elbírálásakor a tagállami bíróságokon a mai napig alkalmazott Tinker-, Faser-, Hazelwood- és Morse-tesztet. Ezt követően két jelentős ügyet mutatott be, a *Laysock*- és a *Kowalsky*-ügyet a tesztek alkalmazása, a vélemény eredete, a fiatalkorúak érintettségének kezelése szempontjából. Parti Katalin szerint „a jogszabályalkotásnál létre kell hozni egy kényes egyensúlyt az alul- és a túlszabályozás között; mindkettő elkerülendő”.¹³⁶ A szövetségi Legfelsőbb Bíróság azonban kibermegfélemlítés-ügyben még egyszer sem hozott döntést, ítéletet. Ezáltal az iskolák viselik annak felelősségét, hogy bírói iránymutatás nélkül kezeljék a kibermegfélemlítés jelenségét a tőlük telhető legjobb módon. Ebből kifolyólag nincs egységes bírói gyakorlat az Egyesült Államokban az ilyen esetek kezelésére. A kibermegfélemlítés-ügyek könnyebb kezelését az elfogadott antibullyingtörvények, az iskolakerületi („School District”), a kerületi („District”) és körzeti („Circuit”) bíróságok által kidolgozott joggyakorlat és esetjog teszi lehetővé, ami alapján lehetséges a kibermegfélemlítés-szituációk kezelése.¹³⁷ Következésképpen, egy esetlegesen a USSC által a jövőben e kérdéskörben hozott döntés mindenképpen iránymutatást jelentene a tagállami bíróságok és az egységes joggyakorlat kialakítására nézve.

A kibermegfélemlítés szabályozására vonatkozó ismeretek felvázolását követően a tanulmány szerzője a kibermegfélemlítés megelőzésére vonatkozó lehetőségekre tér át, melyek egyben a jelenség tudatosításában és visszaszorítására is alapul szolgálhatnak. Az USA-ban az antibullyingprogramok, platformok széles tárháza áll rendelkezésre akár online, akár offline formában. Az iskolákban tanórák keretében hívják fel a diákok figyelmét a jelenség veszélyeit illetően. Rendelkezésre állnak segélyhívó számok, „hotline-ok”, chatek, illetve különböző weboldalak, amelyek nemcsak a fiataloknak, hanem a felnőtteknek is segítséget nyújtanak. A prevenció eszközök különböző formái és a bírói

135 Az Egyesült Államok Népjóléti Minisztériuma által üzemeltetett Stopbullying.gov nevű weboldalon található egy hivatalos dokumentum az antibullying-szabályozásokban legtöbb megjegyzést megfogalmazó elemeket összefoglaló táblázat tagállami bontásban: <https://www.stopbullying.gov/sites/default/files/documents/common-components-state-anti-bullying-laws-regulations-by-state.pdf> (Letöltve: 2022. április 30.)

136 Parti, 2017, 140. o.

137 Pongó, 2015b, 2–3. o.

gyakorlat, esetjog hiányosságát illetően egyfajta kompenzáció figyelhető meg, amely összefoglalóan abban áll, hogy a szabályozás hiányosságát a prevenció eszközök gazdag tárháza igyekszik egyensúlyba hozni, illetve a megelőzésre helyezni a hangsúlyt.

A tanulmány harmadik részében, a megelőzés és az oktatási intézmények felelőségének bemutatását követően, az internetes médiaszolgáltatók, platformok felelőségét vizsgálja a szerző. A szolgáltatók immunitása a tartalmak korlátozása kapcsán mindenképpen nehézséget jelent a kibermegfélemlítés visszaszorítása kapcsán. Ezen felelősségi forma tárgyalásakor egyrészt a szólásszabadság rendkívül jelentős alkotmányos védelme, másrészt a magánélethez való jog az, ami szemben áll egymással. Számos javaslat van a szolgáltatók immunitásának korlátozására különböző jogszabályok, illetve rendelkezések bevezetésére nézve, amely további vitás kérdésnek lehet alapja.

Magyarország és az Egyesült Államok között a kibermegfélemlítés-jelenség kezelését illetően különbség lelhető fel. Ez nagyrészt arra vezethető vissza, hogy az USA-ban korábban megjelent a kibermegfélemlítés, mint hazánkban, valamint elterjedésének volumene is nagyobb. Az alkotmányos védelem mindkét államban megjelenik, a prevenció, tudatosítási programokat eltérően kezeli a két állam. Az USA sokkal nagyobb hangsúlyt kap az iskolákban. Ezáltal közelebb hozza a diákokhoz, jobban beépíti, megjeleníti az iskolai közegben. A kibermegfélemlítési esetek is jóval nagyobb figyelmet és hangsúlyt kapnak az amerikai médiában, mint hazánkban.

Forrásjegyzék

Szakirodalom

- ALISON, V. K. (2010) 'Constitutionality of Cyberbullying Laws: Keeping the Online Playground Safe for both Teens and Free Speech'. *Vanderbilt Law Review*, 63(3), 845–884. o.
- Az Egyesült Államok Népjóléti Minisztériuma által üzemeltetett Stopbullying.gov nevű weboldalon található hivatalos dokumentum az antibullying-szabályozásokban legtöbb megjegyzést megfogalmazó elemeket összefoglaló táblázat tagállami bontásban [Online]. Elérhető: <https://www.stopbullying.gov/sites/default/files/documents/common-components-state-anti-bullying-laws-regulations-by-state.pdf> (Letöltve: 2022. április 30.)
- BALDRY, A. C., BLAYA, C., P. FARRINGTON, D., (eds.) (2018) *International Perspectives on Cyberbullying: Prevalence, Risk Factors and Interventions*. London: Palgrave Macmillan DOI: 10.1007/978-3-319-73263-3
- BESSER, Y (2021) 'Web of Lies: Hate Speech, Pseudonyms, the Internet, Impersonator Trolls and Fake Jews in the Era of Fake News', *Ohio State Technology Law Journal*, 17(2), 233–276. o.
- BITZER, J. M. (2009) *Fighting Words* [Online]. Elérhető: <https://www.mtsu.edu/first-amendment/article/959/fighting-words> (Letöltve: 2022. április 26.)
- BLEICH, E. (2011) *The freedom to be racist? How the United States and Europe Struggle to Preserve Freedom and Combat Racism*. Oxford: Oxford University Press DOI:10.1093/acprof:oso/9780199739684.001.0001
- EGEMENOGLU, E. (2020) *First Amendment* [Online]. Elérhető: https://www.law.cornell.edu/wex/first_amendment (Letöltve: 2022. április 3.)
- GORYELOV, M., MCCANN, W. S. (2020) 'Similar Interpretations, Different Conclusions: The Criminalization of Hate Speech in the West', *Northern Illinois University Law Review*, 40(2), 137–140. o.
- HARLIN, G. N. (2011) 'How Public Schools Can Constitutionally Halt Cyberbullying: A Model Cyberbullying Policy That Considers First Amendment, Due Process, and Fourth Amendment Challenges', *Wake Forest Law Review*, 10(21).
- JAFFE, E. M. (2021). 'Caution social media cyberbullies: identifying new harms and liabilities', *Wayne Law Review*, 66(2), 381–407. o.
- KELEMEN, K. (2018) 'A common law jogrendszer', *Internetes Jogtudományi Enciklopédia-IJOTEN* [Online]. Elérhető: <https://ijoten.hu/uploads/a-common-law-jogrendszer.pdf> (Letöltve: 2022. április 24.)

- KOLTAY, A. (2018) A véleménynyilvánítás szabadsága, *Internetes Jogtudományi Enciklopédia-IJOTEN* [Online] Elérhető: <https://ijoten.hu/uploads/a-velemenynyilvanitas-szabadsaga.pdf> (Letöltve: 2022. április 25.)
- KUBICZA, M. (2017) 'Mit utálunk jobban?', *Infokommunikáció és jog*, 2017/Különszám, 39–46. o.
- L. HUDSON, JR. D. (2020) 'Cyberbullying and Freedom of Speech', *New Mexico Law Review* 50(2), 287–300. o.
- M. PINKUS, B. (2021) 'Limits of Free Speech in Social Media', *Law&Review UNT Dallas College of Law*, Spring 2021/9 [Online]. Elérhető: <https://untlaw.wixsite.com/accessible-law/post/the-limits-of-free-speech-in-social-media> (Letöltve: 2022. április 27.)
- MATTHEW, C. R. (2008) 'Repercussions of a MySpace Teen Suicide: Should Anti-bullying Laws be Created', *North Carolina Journal of Law and Technology*, 9(2), 323–346. o.
- PARTI, K. (2016) 'A megfélemlítés (bullying) szabályozása Magyarországon és külföldön', *In Medias Res*, 5(1), 114–146. o.
- PATEL, S. K. (2002) 'Immunizing Internet Service Providers from Third-Party Internet Defamation Claims: How Far Should Courts Go?', *Vanderbilt Law Review* 55(2), 647–691. o.
- PERRY, R. (2020) 'Civil Liability for Cyberbullying', *UC Irvine Law Review*, 10(4), 1219–1272. o.
- PETERS, J. D. (2015) *A mélység tornácán – A szólásszabadság és a liberális hagyomány*. Budapest: Wolters Kluwer
- PONGÓ, T. (2017) *A cyber-megfélemlítés és a diákok véleménynyilvánítási szabadsága, különös tekintettel az USA jogrendszerére*. PhD-értekezés, Szeged.
- PONGÓ, T. (2015a) *Kibermegfélemlítés, az ellenség, amely köztünk él* [Online]. Elérhető: [https://jogaszvilag.hu/cegvilag/kibermegfélemlítés-az-ellenseg-amely-koztunk-el/](https://jogaszvilag.hu/cegvilag/kibermegfélemlites-az-ellenseg-amely-koztunk-el/) (Letöltve: 2022. április 21.)
- PONGÓ, T. (2015b) 'A diákok véleménynyilvánítási szabadsága és a kibermegfélemlítés angolszász megközelítése' in Tóth, J. (szerk.) *Ünnepi kötet Dr. Tóth Károly címzetes egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
- ROYSTON, S. W. (2016) 'The right to be forgotten: comparing U.S. and European Approaches', *St. Mary's Law Journal*, 48(2), 255–269. o.
- TÖRÖK, B. (2015) 'A közlések alkotmányos alapértéke a szólásszabadság magyar koncepciójában' in Koltay, A, Török, B, (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*. Budapest: Wolters Kluwer.

- TUSHNET, M. (2017) 'The Coverage/Protection Distinction in the Law of Freedom of Speech: An Essay on Meta-Doctrine in Constitutional Law', *William & Mary Bill of Rights Journal*, 25(3), 1073–1120. o.
- UDOH-OSHIN, G. (2017) 'Hate Speech on the Internet: Crime or Free Speech?', *Undergraduate Honors College Theses*, 2016/9, 1–62. o. [Online]. Elérhető: https://digitalcommons.liu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=post_honors_theses (Letöltve: 2023. június 20.)
- VOULO, M. C. (2012) 'Education Connection: Working Together to Give Schools the Tools to Prevent Cyberbullying', *Child. Legal Rts. Journal*, 32 (90)

Jogszabályok

- Alien and Sedition Acts 1798,
- Arkansas Code, Title 5, Criminal Offenses. § 5-71-217 (2015)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv)
- California Business & Profession Code § 22581 (2013)
- California's Children's Online Privacy Protection Act of 2015 (a gyermekek online adatvédelméről szóló kaliforniai jogszabály)
- Communications Decency Act § 230 (47 U.S.C. § 230 (2018)). (A tisztességes kommunikációról szóló 1996. évi törvény)
- Digital Millennium Copyright Act (DMCA) 1993
- Egyesült Államok Alkotmánya (Constitution of the United States of America) 1780
- Illinois Revised Statutes c. 38, 471. § (1949)
- Lanham (Trademark) Act, 15 U.S.C. §§ 1051(1946)
- Louisiana Revised Statutes Title 14, Criminal law §14:40.7. (2009)
- Megan Meier Cyberbullying Prevention Act (H.R.1966 (111th)
- Michigan Compiled Laws Annotated §750.411x (6)
- North Carolina General Statutes § 14-458.
- Restatement (second) of Torts § 652A (1977) (A magánjogi jogsértések második jogszabály-összefoglalója)
- Section 1 Fourteenth Amendment Civil Rights 1868
- Sedition Act, 40 Stat. 553. (1918)
- St. Paul Bias-Motivated Crime Ordinance, St. Paul, Minnesota Legis. Code § 292.02 (1990)

Title VII of the Civil Rights Act of 1964

Tyler Clementi Higher Education AntiHarassment Act (2021)

U.S Code Title 18, Crimes and Criminal Procedure (1948) (Egyesült Államok szövetségi büntető kódexének 18. fejezet bűncselekmények és büntetőeljárások. Becikkelyezve: 1948. június 25.)

Vermont's Bully Prevention Law (16 V.S.A. § 570.) (2015)

Virginia Code Annotated § 18.2-423 (1996).

Bírói gyakorlat

Abrams v. United States, 250 U.S. 616 (1919)

Barnes v. Yahoo!, Inc., 570 F.3 d 1096 (9th Circuit Court of Appeals 2009)

Beauhanais v. Illinois, 343 U.S. 250 (1952);

Bethel School District v. Fraser, 478 U.S. 675 (1986)

Brandenburg v. Ohio 395 US 444 (1969)

C-131/12. sz. Google Spain SL, Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González (2014)

Chaplinsky v. New Hampshire 315 U.S. 568 (1942)

Cubby, Inc. v. CompuServe Inc., 776 F. Supp. 135 (the United States District Court for the Southern District of New York (S.D.N.Y.) 1991))

Doe v. MySpace, Inc., 528 F. 3d 413, 420 (5th Circuit Court of Appeals 2008)

Fair Housing Council of San Fernando Valley v. Roommates.com, LLC, 521 F.3 d 1157 (9th Circuit Court of Appeals. 2008)

Feiner v. People of State of New York, 30 U.S. 315, 320 (1951)

Harris v. Forklift Systems., Inc., 510 U.S. 17 (1993)

Hazelwood School District v. Kuhlmeier, 484 U.S. 260 (1988)

Matal v. Tam, 137 S. Ct. 1744 (2017)

Morse v. Frederick, 551 U.S. 393 (2007)

R.A.V. v. City of St. Paul, 505 U.S. 377 (1992)

Schenck v. the United States 249 US 47 (1919)

St. Paul, Minnesota, Legis. 292 § 02 (1990)

Stratton-Oakmont, Inc. v. Prodigy Services Co., No. 31063/94, (New York Supreme. Court, 1995)

Tinker v. Des Moines School District, 393 U.S. 503 (1969)

United States Court of Appeals for the Fourth Circuit No. 10-1098 (2011) (Kowalsky-ügy)

United States Court of Appeals for the Third Circuit No. 07-4465 (2011) (Layshock-ügy)

United States v. Schwimmer, 279 U.S. 644, 655 (1929)

Virginia v. Black, 538 U.S. 343 (2003)

Zeran v. America Online, Inc., 129 F.3d 327 (4th Circuit Court of Appeals 1997)

További felhasznált források

Facebook: *Community Standards* [Online]. Elérhető: www.facebook.com/communitystandards (Letöltve: 2022. április 28.)

Google: Hate Speech Policy [Online]. Elérhető: <https://support.google.com/youtube/answer/2801939?hl=en> (Letöltve: 2022. április 28.)

I-Safe hivatalos honlapja: <https://isafeventures.com/> (Letöltve: 2021. április 30.)

Olweus Bullying Prevention Program hivatalos honlapja: https://www.violencepreventionworks.org/public/olweus_bullying_prevention_program.page (Letöltve: 2021. április 30.)

Second Step: Student Success through Prevention Program hivatalos honlapja: <https://www.secondstep.org/> (Letöltve: 2021. április 30.)

StopBullying hivatalos honlapja: <https://www.stopbullying.gov/> (Letöltve: 2021. április 30.)

Twitter: Hateful conduct policy [Online]. Elérhető: <https://help.twitter.com/en/rules-and-policies/hateful-conduct-policy> (Letöltve: 2022. április 28.)